

Lag om ändring i rättshjälpslagen (1972: 429);

SFS 1989: 360

Utkom från trycket
den 8 juni 1989

utfärdad den 1 juni 1989.

Enligt riksdagens beslut¹ föreskrivs i fråga om rättshjälpslagen (1972: 429)²

dels att 5 a och 29 §§ skall upphöra att gälla,

dels att i 18, 21, 22, 25, 34, 43, 45 och 47 §§ ordet "rättshjälpsnämnd" i olika böjningsformer skall bytas ut mot "rättshjälpsmyndighet" i motsvarande form,

dels att 3, 4, 5, 8, 28, 30, 31, 32, 33 och 49 §§ samt rubrikerna närmast före 31 och 33 §§ skall ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 27 § skall lyda "Betaling och fastställande av rättshjälpsavgift och tilläggsavgift, avräkning med den rättssökande, -biträde och bodelningsförrättare",

dels att i lagen skall införas fem nya paragrafer, 8 a, 31 b, 31 c, 33 a och 33 b §§, av följande lydelse.

3 § För handläggning av vissa ärenden om rättshjälp finns en rättshjälpsmyndighet.

4 §³ För prövning av överklaganden i vissa fall enligt denna lag finns en rättshjälpsnämnd. Den består av en ordförande, som skall vara eller ha varit ordinarie domare, samt fyra andra ledamöter. Av dessa skall två vara advokater, varav en anställd på allmän advokatbyrå och en enskilt verksam. Samtliga ledamöter skall vara svenska medborgare och får inte vara underåriga eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

Regeringen utser ordförande och övriga ledamöter för viss tid. För ordförande skall finnas en eller flera ersättare. Bestämmelserna om ordförande äger motsvarande tillämpning på ersättare. I övrigt får regeringen utse erforderligt antal ersättare.

5 §⁴ Rättshjälpsnämnden är beslutför med ordföranden och minst två andra ledamöter, av vilka en inte är advokat. Vid avgörande av ärende,

¹ Prop. 1988/89: 117. JuU19. rskr. 259.

² Lagen omtryckt 1983: 487. Senaste lydelse av 5 a § 1988: 1295.

³ Senaste lydelse 1988: 1295.

⁴ Ändringen innebär bl. a. att tredje stycket upphävs.

som är av principiell betydelse eller annars är av särskild vikt, skall dock samtliga ledamöter delta.

Rättegångsbalkens regler om omröstning i tvistemål äger motsvarande tillämpning när ärende avgöres av rättshjälpsnämnd. Ordföranden skall dock säga sin mening först.

8 §⁵ Allmän rättshjälp får ej beviljas

1. i angelägenhet som skall prövas eller på annat sätt behandlas utom riket, om ej den rättssökande är bosatt här och särskilda skäl föreligger för rättshjälp,

2. utlänningar som varken är eller tidigare varit bosatta här, om det inte finns särskilda skäl för rättshjälp,

3. den som är eller har varit näringsidkare i angelägenhet som har uppkommit i hans näringsverksamhet, om det inte finns skäl för rättshjälp med hänsyn till verksamhetens art och begränsade omfattning, hans ekonomiska och personliga förhållanden och omständigheterna i övrigt,

4. i fråga om anspråk som överlåtit till den rättssökande, om överlåtelserna kan antagas ha ägt rum i syfte att åstadkomma fördel vid prövning av begäran om rättshjälp,

5. för upprättande av självdeklaration,

6. för upprättande av äktenskapsförord, testamente eller gåvohandling,

7. i angelägenhet rörande bodelning, om det inte med hänsyn till boets beskaffenhet och makarnas eller sambornas personliga förhållanden finns särskilda skäl för rättshjälp,

8. om frågan om rättshjälp kan anstå till dess en annan rättslig angelägenhet, vari anspråket stöder sig på väsentligen likartad grund, har avgjorts slutligt,

9. ägaren eller tidigare ägare av en fastighet eller en byggnad i angelägenhet som avser fastigheten eller byggnaden, om han har eller borde ha haft rättsskyddsförsäkring eller något annat liknande rättsskydd som omfattar angelägenheten och något annat inte följer av andra stycket,

10. i angelägenhet rörande trafikskadeersättning enligt trafikskadelagen (1975:1410) eller rörande skadestånd som kan betalas från en föreliggande ansvarsförsäkring; dock får rättshjälp beviljas den skadelidande om angelägenheten är anhängig vid domstol eller rör enbart annan skada än personskada,

11. den som ej har befogat intresse av att få sin sak behandlad.

I fall som avses i första stycket 9 får rättshjälp beviljas när den rättssökandes egna kostnader i angelägenheten har uppgått till minst tre gånger det basbelopp som anges i 6 § första stycket. Därvid beaktas endast kostnader av sådant slag som kan antas komma att betalas från den rättssökandes rättsskydd eller, om något sådant inte finns, kostnader som avses i 9 § andra stycket.

I fråga om visst slag av ärenden som är talrikt förekommande och normalt av enkel beskaffenhet kan regeringen förordna att allmän rättshjälp ej skall beviljas.

Under förutsättning av ömsesidighet kan regeringen förordna att med-

borgare i en viss främmande stat och den som, utan att vara medborgare i den staten, är bosatt där skall vara likställd med svensk medborgare i fråga om allmän rättshjälp.

8 a § Vid prövningen av en ansökan om allmän rättshjälp i angelägenhet som rör ersättning till en patient för behandlingsskada eller läkemedelsskada skall särskild hänsyn tas till den rättssökandes personliga förhållanden.

28 § Rättshjälpsmyndigheten skall fastställa den rättssökandes rättshjälpsavgift och tilläggsavgift, så snart kostnaderna för rättshjälpen är slutligt bestämda. Skulle ytterligare kostnader visa sig sedan avgiften fastställts, får dock ny avgift fastställas.

30 §⁶ Avräkning görs av rättshjälpsmyndigheten. Avräkning med den rättssökande sker så snart rättshjälpsavgiften och tilläggsavgiften har fastställts. Avräkning med biträde eller bodelningsförrättare görs när ersättning till denne har fastställts.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, domstolsverket meddelar närmare föreskrifter om avräkningen.

Ersättningskyldighet för rättshjälpskostnader

31 §⁷ Bestämmelser i lag om ansvar för motparts kostnader i rättegång eller annat motsvarande förfarande gäller även i fråga om motpartens rättshjälpskostnader. Ersättning för ränta skall dock inte betalas.

Den som är ersättningskyldig för rättshjälpskostnader skall till den rättssökande betala ett belopp som motsvarar dennes rättshjälpsavgift och tilläggsavgift. Återstoden skall betalas till staten. Om den ersättningskyldige har ålagts att ersätta endast en del av rättshjälpskostnaderna, skall han betala ersättningen till den rättssökande och till staten med motsvarande fördelning.

Om rättshjälp har beviljats i ett ärende angående verkställighet enligt utsökningsbalken, skall sådan särskild avgift enligt förordningen (1981:1185) om utsökningsavgifter som har tagits ut av motparten fördelas enligt bestämmelserna i andra stycket.

31 b § Om rätten dömer till äktenskapsskillnad efter gemensam ansökan av makar och endast den ena maken har rättshjälp, är den andra maken skyldig att betala hälften av rättshjälpskostnaderna till staten. Han är dock inte skyldig att betala mer än vad som motsvarar det maximibelopp för rättshjälpsavgift som skulle ha gällt för honom om han haft allmän rättshjälp.

Ersättningskyldighet enligt första stycket föreligger inte om beloppet understiger en viss av regeringen fastställd gräns, om den make som inte har rättshjälp haft kostnader för eget ombud som överstiger avgiften för en timmes rådgivning enligt denna lag eller om det annars är oskäligt med hänsyn till omständigheterna.

⁶ Senaste lydelse 1988:213.

⁷ Senaste lydelse 1988:213.

Om en bodelningsförrättare har förordnats i ett ärende där endast den ena maken eller sambon har rättshjälp, är den andra maken eller sambon skyldig att enligt de grunder som anges i första och andra styckena betala kostnaderna för bodelningsförrättaren och för utredning som denne har beslutat om.

31 c § Om den rättssökande genom vårdslöshet eller försummelse har orsakat ökade kostnader för rättshjälpen, skall han ersätta staten dessa kostnader oavsett hur ansvaret för rättshjälpskostnaderna i övrigt skall fördelas. Motsvarande gäller den rättssökandes ställföreträdare.

32 §⁸ Om summan av rättshjälpsavgiften, tilläggsavgiften och den ersättning som medpart eller annan har ålagts att betala med stöd av 31 a eller 31 b §§ överstiger rättshjälpskostnaderna, skall den rättssökande få tillbaka den överskjutande delen av staten.

Om ersättning enligt 22 § till biträde eller bodelningsförrättare har fastställts till ett lägre belopp än summan av rättshjälpsavgiften och tilläggsavgiften, svarar denne mot staten, inom ramen för mellanskillnaden, för de rättshjälpskostnader som överstiger ersättningen.

Förfarandet då ersättningsskyldighet för rättshjälpskostnader fastställs

33 § I samband med att handläggningen avslutas i ett mål eller ärende i vilket part har allmän rättshjälp skall beslut meddelas om vilket belopp som skall betalas enligt 31 § första stycket och 31 a–c §§. Om beslutet meddelas av annan än domstol eller rättshjälpsmyndigheten, skall betalningsskyldigheten bestämmas till att avse kostnaderna i deras helhet eller viss kvotdel utan att ett bestämt belopp anges.

När en borgenär har beviljats allmän rättshjälp i en angelägenhet som rör försättande i konkurs, skall beslut om ersättningsskyldighet meddelas senast i samband med att utdelningen fastställs.

33 a § Beslut enligt 28 §, 31 § andra och tredje styckena samt 32 § får fattas av rättshjälpsmyndigheten genom automatisk databehandling av uppgifter i ett av myndigheten fört register över rättshjälpskostnader.

33 b § Beslut om ersättningsskyldighet för rättshjälpskostnader enligt 31 § andra och tredje styckena och 31 b § tredje stycket får verkställas enligt bestämmelserna i utsökningsbalken.

49 §⁹ I fråga om talan mot domstols beslut enligt denna lag tillämpas, utom i fall som avses i andra stycket, vad som i allmänhet gäller om talan mot beslut av domstolen.

Hovrättens beslut i en överklagad fråga angående ersättning till biträde får inte överklagas. Hovrätten får dock tillåta att beslutet överklagas, om det finns särskilda skäl för en prövning om tillstånd skall ges enligt 54 kap. 10 § första stycket i rättegångsbalken.

⁸ Senaste lydelse 1988:213.

⁹ Senaste lydelse 1989:357.

Beslut enligt denna lag av rättshjälpsmyndigheten eller annan förvaltningsmyndighet som ej omfattas av första stycket överklagas hos rättshjälpsnämnden. Beslut av utskrivningsnämnd överklagas dock hos psykiatriska nämnden.

Beslut av advokat eller biträdande jurist på allmän advokatbyrå får inte överklagas.

Rättshjälpsnämndens och psykiatriska nämndens beslut enligt denna lag får inte överklagas.

Denna lag träder i kraft, i fråga om 8 och 8 a §§ den 1 juli 1989, och i övrigt den dag regeringen bestämmer.

På regeringens vägnar

LAILA FREIVALDS

Lars Eklycke
(Justitiedepartementet)

